

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано статистичні дані страхового ринку України. Розглянуто тенденції розвитку страхового ринку та визначено основні фактори, що мають вплив на його формування в сучасних умовах, а також основні проблеми, що стримують його розвиток.

Аннотация. Проанализированы статистические данные страхового рынка Украины. Рассмотрены тенденции развития страхового рынка и определены основные факторы, влияющие на формирование страхового рынка в современных условиях, а также основные проблемы, которые сдерживают его развитие.

Annotation. Statistical data of the insurance market of Ukraine have been analyzed. Trends in the development of the insurance market have been reviewed and the main factors influencing the formation of the insurance market under modern conditions, as well as the main problems that hinder its development have been identified.

Ключові слова: страхування, страховик, страхувальник, страховий ринок, ризики.

Страховий ринок України як важлива складова фінансової системи країни поступово відновлюється протягом декількох останніх років. Розвиток страхування в Україні залишається суперечливим. Так, зростаючі потреби в якісних страхових послугах все ще не повністю задовольняються пропозиціями страхових компаній. При цьому ринок страхування є неоднорідним, що проявляється в активізації розвитку одних його сегментів під час уповільнення розвитку інших.

Серед дослідників, які займалися вивченням страхового ринку України та факторів, що впливають на його розвиток, можна зазначити О. Гаманкову, О. Музику, О. Сосновського [1 – 3].

Метою роботи є дослідження стану та тенденції страхового ринку України, визначення та узагальнення факторів, що впливають на розвиток страхового ринку. Об'єктом дослідження є страховий ринок України, а предметом – фактори, що впливають на його розвиток.

Страховий ринок в Україні вже сформувався, у 2013 році в Україні було зареєстровано 407 страхових компаній, у тому числі 62 компанії зі страхування життя і 345 *non-life* страховиків, але сьогодні в його функціонуванні існують досить серйозні проблеми. Останнім часом стає очевидним, що вітчизняний страховий ринок так і не подолав наслідки фінансово-економічної кризи, яка розпочалася у 2008 році [4].

Страхові компанії України в 2013 році отримали валових страхових премій у розмірі 28,662 млрд грн, що на 33,3 % більше, ніж у 2012 році, в тому числі: від фізосіб – 10,268 млрд грн, юросіб – 12,873 млрд грн і перестраховиків – 5,521 млрд грн. Розмір чистих премій виріс на 6,3 % порівняно з 2012 роком і склав 21,551 млрд грн [4].

Страхові компанії в 2013 році виплатили 4,652 млрд грн (зниження на 9,7 %), у тому числі виплачено фізособам 2,638 млрд грн, юрособам – 1,902 млрд грн, перестраховальникам – 112,5 млн грн. Чисті страхові виплати знизилися на 8,1 % до 4,567 млрд грн [4].

Досліджуючи динаміку з 2011 року, можна побачити, що, починаючи з 1 кварталу 2011 року, обсяги чистих страхових премій збільшилися, а обсяги чистих страхових виплат в середньому майже не змінилися (рис. 1).

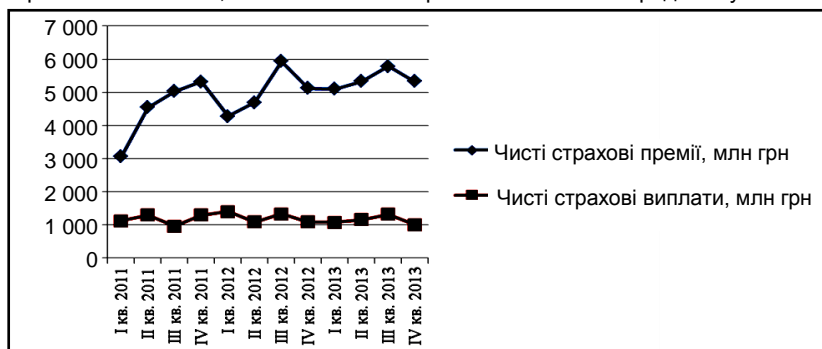

Рис. 1. Динаміка обсягів чистих страхових премій та чистих страхових виплат в Україні за 1 квартал 2011 року – 4 квартал 2013 року

У структурі чистих страхових премій на автострахування припадає 5,982 млрд грн (28 %), на страхування майна – 2,49 млрд грн (11,8 %), на страхування фінансових ризиків – 2,401 млрд грн (11,4 %), на страхування від вогневих ризиків – 1,649 млрд грн (7,9 %), на страхування життя – 2,477 млрд грн (10,5 %), на медичне страхування – 1,396 млрд грн (6,4 %) (рис. 2) [4].

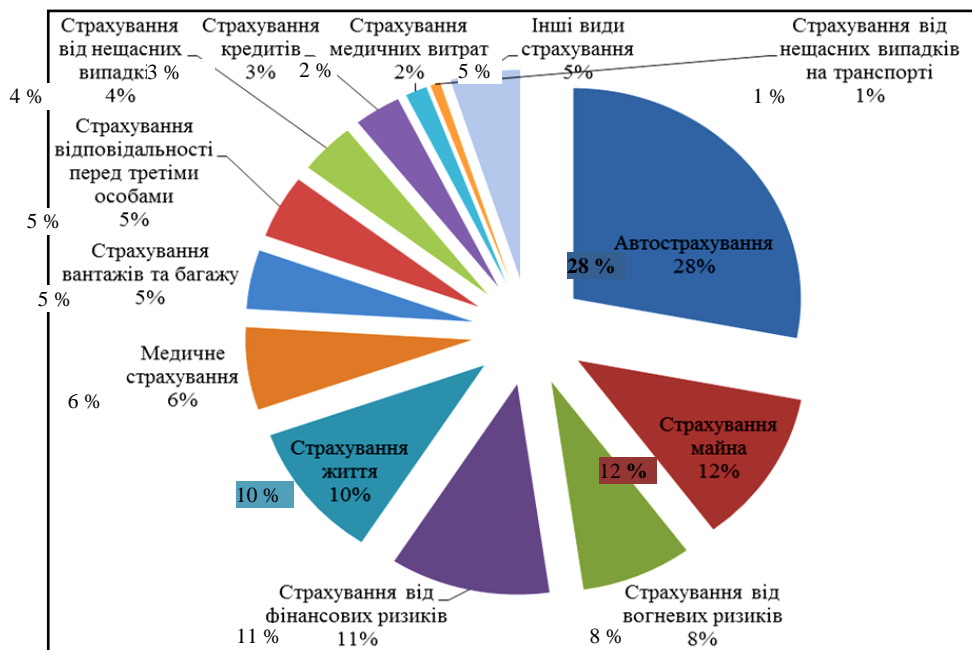

Рис. 2. Структура чистих страхових премій у 2013 році

З цього стає зрозумілим, що в Україні існує дуже незбалансована система страхування. Не дивлячись на те, що у структурі чистих виплат найбільшу питому вагу займає автострахування (57,9 %) та медичне страхування (22,9 %) [4], зазвичай причиною подібного страхування стає необхідність під час оформлення деяких документів, а не усвідомлене бажання населення захистити себе та своє майно. Так, велика питома вага автострахування може бути пояснена тим, що обов'язковою умовою кредитування авто є страховий поліс, що є гарантією повернення коштів за кредитом. Низька питома вага страхування життя та медичного страхування пояснюється низьким рівнем життя населення, адже більшість населення не має достатніх коштів для страхування свого життя та здоров'я, навіть якщо вважають це за потрібне. Система охорони здоров'я нашої країни також не вимагає обов'язкового страхування, у той час, як у розвинутих країнах світу медичне страхування є обов'язковим.

Такі недоліки нормативно правової бази зі страхування, як відсутність належного захисту прав страхувальників, недосконалість податкового законодавства, відсутність законодавчих гарантій отримання вкладів страхувальниками в разі банкрутства страховика, недоліки системи державного регулювання страхового сектору [5] неодмінно впливають на страховий ринок України. Держава має значний вплив на розвиток страхового ринку країни. Та недосконала нормативно-правова база, нестабільна політична ситуація, зниження рівня і якості життя, які присутні в Україні, не сприяють розвитку страхового ринку.

Ще однією важливою проблемою розвитку страхового ринку є недовіра до вітчизняних страхових компаній, адже у багатьох компаній немає достатнього обсягу фінансових коштів для виконання своїх зобов'язань [3]. Рівень валових виплат в 2013 році зменшився до 16,2 %, а рівень чистих виплат – знизився до 21,2 % [4]. Низький рівень капіталізації страховиків, який не дає змоги забезпечити відповідальність за великі страхові ризики, призводить до перестраховування їх частини за кордоном та до необґрунтованого витoku грошових коштів з України. Саме тому недорезервування виступає основною проблемою сьогоденного страхового ринку України.

Важливими факторами, що стримують розвиток страхового ринку, є вузький, порівняно з розвинутими країнами, асортимент страхових послуг, що надаються клієнтам, [6] відсутність належних традицій тривалого позитивного досвіду роботи з клієнтами, особливо з нових видів страхування. Саме ці фактори, в першу чергу, впливають на прийняття рішення про страхування свого життя, здоров'я та майна. Низька технологічність здійснення страхових операцій та недосконалість системи інформаційно-аналітичного забезпечення страхової діяльності також негативно впливають на роботу страхових компаній та розвиток страхового ринку. Страхові компанії повинні задовольняти вимоги клієнтів та заохочувати бажання до страхування шляхом зниження тарифів, для чого неодмінно треба знижувати свої власні витрати та оптимізувати бізнес-плани. Саме це може сприяти зростанню конкурентоспроможності та розширенню страхового ринку України.

Отже, серед основних факторів, що впливають на формування страхового ринку, а у випадку з Україною – стримують його розвиток, можна зазначити ті, що наведені на рис. 3.

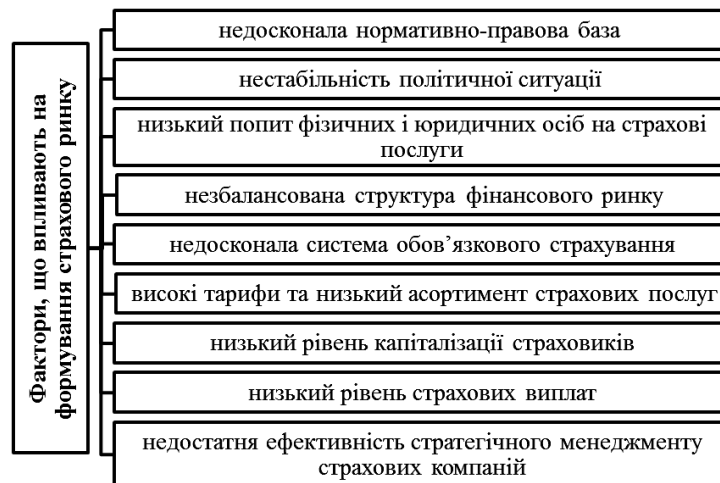

Рис. 3. Фактори впливу на страховий ринок (узагальнено автором на основі [5; 6])

Страховий ринок України має великий потенціал розвитку. Таким чином, в Україні необхідно підвищити роль і значення страхування як механізму надання гарантій підприємницької діяльності та соціального захисту населення. Усунення негативних чинників шляхом вирішення названих проблем забезпечить стабільний розвиток страхового ринку та національної економіки, сприятиме подальшій інтеграції України до регіональних та світових страхових ринків.

Наук. керівн. Возненко Н. І.

Література: 1. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: сутність, тенденції та шляхи розвитку / О. О. Гаманкова // *Фінанси України*. – 2010. – № 5. – С. 33–37. 2. Музика О. М. Стан та тенденції розвитку страхового ринку України / О. М. Музика // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2009. – № 4. – С. 12–17. 3. Супрун А. А. Страховий ринок України в умовах системної кризи / А. А. Супрун, В. К. Хлівний // *Фінанси України*. – 2013. – № 9. – С. 68–73. 4. Журнал про страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн. : <http://forinsurer.com/>. 5. Деркач О. М. Фактори впливу на стан фінансової безпеки страхового ринку / О. М. Деркач // *Бізнес-Інформ*. – 2012. – № 6. – С. 187–190. 6. Стенько Т. В. Сучасні тенденції на страховому ринку України / Т. В. Стенько // *Управління розвитком*. – 2013. – № 5 (145). – С. 173–175.